

Advokátní tarif

Pokud trestní soudy při stanovení odměny ustanoveného obhájce bez řádného odůvodnění vyloučí použití § 12 odst. 4 advokátního tarifu v případě, kdy toto ustanovení použít mají, porušují právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Stejného porušení se dopustí, pokud totéž ustanovení použijí na úkony, na které nedopadá.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 520/25 ze dne 4.6.2025)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelky JUDr. V.N., advokátky, sídlem O., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. listopadu 2024 č. j. 1 To 72/2024-960 a usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. července 2024 č. j. 30 T 7/2023-943, za účasti Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Ostravě, jako účastníků řízení, tak, že usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. listopadu 2024 č. j. 1 To 72/2024-960 bylo porušeno základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. listopadu 2024 č. j. 1 To 72/2024-960 se ruší. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena základní práva zaručená čl. 28, čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva") a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

2. Z ústavní stížnosti a spisu Krajského soudu v Ostravě (dále jen "krajský soud") sp. zn. 30 T 7/2023 vyplývá, že před krajským soudem byla schválena dohoda o vině a trestu uzavřená mezi státním zástupcem a obžalovaným, kterou byl uznán vinným zvláště závažným zločinem vraždy, za což byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce trvání 14 let a byla mu uložena povinnost nahradit nemajetkovou újmu v penězích v řízení vystupujícím poškozeným. Krajský soud napadeným usnesením stěžovatelce jako zmocněnkyni přiznal za zastupování nezletilé dcery zavražděného odměnu a náhradu hotových výdajů v celkové výši 4 719 Kč. Poškozené náhradu újmy v adhezním řízení nepřiznal a odkázal ji s jejím nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních. Stěžovatelka zastupovala i některé další poškozené.

3. Krajský soud v napadeném usnesení vycházel z tarifní hodnoty podle § 10 odst. 5 věta první vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), s tím, že poškozené v adhezním řízení žádná náhrada újmy přiznána nebyla. Při stanovení odměny stěžovatelky vyšel z existence úhrnných společných úkonů. Za samostatné úkony měla být stěžovatelce přiznána odměna za úkony právní služby v plné výši, avšak s aplikací § 12 odst. 4 advokátního tarifu.

4. Ke stížnosti stěžovatelky následně Vrchní soud v Olomouci (dále jen "vrchní soud") napadeným

usnesením rozhodnutí krajského soudu zrušil a stěžovatelce přiznal odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 8 712 Kč. I podle vrchního soudu je důležité, že poškozené nebyla náhrada nemajetkové újmy přiznána, jelikož pak nelze na úkony právní pomoci aplikovat § 9 odst. 4 písm. a) ani § 10 odst. 5 věta za středníkem advokátního tarifu, ale je nutno vycházet z § 10 odst. 5 věta první advokátního tarifu, tedy z tarifní hodnoty ve výši 10 000 Kč. Stěžovatelka v daném řízení zastupovala více poškozených, ve všech případech šlo o děti zavražděného, plnou moc za nezletilé poškozené udělila jejich matka, s níž stěžovatelka realizovala jednotlivé porady a koncipovala strategii zastupování. Stěžovatelkou vznášené nároky na náhradu nemajetkové újmy vycházely z jediného trestněprávně významného jednání odsouzeného. Proto se v dané věci podle vrchního soudu vyskytují úkony právní služby, které je třeba považovat za tzv. společný úkon, i když šlo ve dvou případech o úkony učiněné v různém čase. K takovým úkonům, které se odehrály v různé době, přiznal stěžovatelce samostatně náhradu hotových výdajů ve smyslu § 13 odst. 4 advokátního tarifu.

II. Argumentace stěžovatelky

5. Stěžovatelka zejména namítá, že ústavní stížností napadená rozhodnutí jsou v rozporu s obecnou rozhodovací praxí obecných soudů, neboť podle ní přísluší zmocněnkyni poškozené (stěžovatelce) stejná odměna jako právnímu zástupci ustanovenému soudem v civilním řízení, v němž je uplatňován žalobní nárok na náhradu nemajetkové újmy na osobnostních právech. Je vyloučeno, aby soudy ve věci stěžovatelky vycházely z tarifní hodnoty určené podle § 10 odst. 5 advokátního tarifu. Naopak měly vycházet z § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu určujícího tarifní hodnotu pro spory týkající se zásahu do osobnostních práv. Úvaha obecných soudů vážící aplikaci § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu na úspěch ve věci není správná. Poukazuje na to, že soudy při přiznávání odměny zmocněnce v jedné a té samé trestní věci argumentují rozporně. Ve stávající věci nezletilé poškozené zastoupené stěžovatelkou aplikují k určení tarifní hodnoty § 10 odst. 5 advokátního tarifu, ve věci sourozenců poškozené pak aplikují § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu.

6. Dále namítá, že jí byla u některých úkonů právní služby, které byly svou povahou úkony samostatnými, krácena odměna o 20 %. Ke zkrácení odměny za samostatné úkony podle stěžovatelky nelze přistupovat jen proto, že se odehrávaly ve stejný okamžik. Úkony právní služby nelze považovat za společný úkon už proto, že je stěžovatelka musela zvažovat jednotlivě ve vztahu ke každému poškozenému s tím, jaké důsledky na něj v souvislosti s odsouzeným spáchanou trestnou činností dopadly, a tomu obsah jednotlivých podání uzpůsobovat. Výklad přijatý obecnými soudy vede k tomu, že zastupování vícero poškozených je pro zmocněnce méně výhodné, než kdyby zastupoval jen jednoho klienta. Nesprávné úvahy obecných soudů o společném úkonu právní služby rovněž vedly k tomu, že stěžovatelce nebyla přiznána většina náhrady hotových výdajů k úkonům, které provedla ve prospěch poškozené.

III. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

7. Ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je advokátka, nemusí být zastoupena jiným advokátem [srov. stanovisko pléna ze dne 8. 10. 2015 sp. zn. Pl. ÚS-st. 42/15 (ST 42/79 SbNU 637)]. Vyčerpala též všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu). Ústavní stížnost je tedy přípustná.

8. Je-li ovšem ústavní stížností napadáno i rozhodnutí krajského soudu zrušené usnesením vrchního soudu, pak k rozhodování o ústavnosti usnesení krajského soudu není Ústavní soud příslušný (není povolán rušit, co již bylo zrušeno).

IV. Průběh řízení před Ústavním soudem

9. Soudkyně zpravodajka podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslala ústavní stížnost k vyjádření.

10. Vrchní soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti zejm. odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí, zopakoval a rozvedl v něm uvedenou argumentaci. Zdůraznil, že byl povinen vždy zkoumat účelnost nákladů souvisejících s přibráním a činností stěžovatelky jako zmocněnce. Z tohoto úhlu pohledu pak hodnotil stížnost stěžovatelky jen jako její pokračující nesouhlas s výkladem podústavního práva. K aplikaci § 12 odst. 4 advokátního tarifu vrchní soud uvedl, že vždy musí v konkrétním případě poměřovat rozsah spáchané trestné činnosti z hlediska jejího dopadu na jednotlivé poškozené zastoupené jedním zmocněncem. Stěžovatelka přitom při zastupování nezletilé poškozené vzhledem k jejímu věku tří měsíců čerpala informace výhradně od její matky; proto takto získané podklady byly shodné pro všechny stěžovatelkou zastupované poškozené. Konečně odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu a vysvětlil, proč stěžovatelce přiznal jen jednu náhradu hotových výdajů podle § 13 advokátního tarifu, byť se určitý úkon právní služby dotýká více poškozených.

11. Stěžovatelka ve své replice setrvala na tom, že soud měl při stanovení výše tarifní hodnoty vycházet z § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu a nikoliv z § 9 odst. 1 ve spojení s § 10 odst. 5 advokátního tarifu. Zopakovala, že by jí měla příslušet stejná odměna jako právnímu zástupci poškozeného ustanoveného soudem pro civilní žalobu na náhradu nemajetkové újmy na osobnostních právech; to odpovídá zásadě předvídatelnosti. Z náhradní tarifní hodnoty 50 000 Kč je třeba vycházet bez ohledu na úspěch zmocněncem zastupovaného klienta. Vrchní soud nebyl v aplikaci jednotlivých ustanovení advokátního tarifu konzistentní, neboť jistou dobu vycházel z toho, že § 10 odst. 5 advokátního tarifu nereflakuje povahu řízení o peněžitých náhradách za újmu na přirozených právech, ač jej sám nakonec aplikoval. Stěžovatelka rovněž nesouhlasí s opětovně prezentovaným závěrem vrchního soudu, že vzhledem k nízkému věku nezletilé poškozené je nutno k jejímu zastupování přistupovat tak, že je pokryto společnými úkony k ostatním poškozeným. Obecné soudy rovněž nesprávně krátily náhradu hotových výdajů ve smyslu § 13 odst. 1 advokátního tarifu.

12. Odsouzený se nevyjádřil. Má se tedy za to, že se vedlejšího účastenství vzdal.

13. Ústavní soud nenařídil ústní jednání, neboť od něho nelze očekávat další objasnění věci (srov. § 44 zákona o Ústavním soudu).

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud úvodem připomíná, že jeho úkolem je ochrana ústavnosti, nikoliv běžné zákonnosti (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů, není povolán k přezkumu správnosti aplikace podústavního práva a do rozhodovací činnosti obecných soudů může zasáhnout jen tehdy, shledá-li současně porušení některého základního práva nebo svobody.

15. Ústavní soud dále konstatuje, že podle čl. 89 odst. 2 Ústavy platí, že vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou - minimálně v rozsahu tzv. nosných důvodů - závazná pro všechny orgány i osoby, přičemž závazná je i ta část odůvodnění nálezu, která je spjata s jeho výrokem, neboť právě (a jen) v rámci tohoto odůvodnění musí být daný výrok vykládán.

16. Ústavní soud rovněž opakovaně uvedl (srov. např. nález ze dne 28. 1. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 41/02 a další), že právní názor obsažený v odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu - má-li obecnou povahu - je závazný při řešení typově shodných případů. Je tomu tak mj. proto, že jde ve svém důsledku o způsob interpretace a aplikace norem ústavního pořádku. Ústavní soud dovodil tuto vázanost obecných soudů také z obecného principu rovnosti v právech podle čl. 1 věty první Listiny, neboť rovnost v právech ve vztahu k obecným soudům zakládá právo též na předvídatelné rozhodování v obdobných případech, čímž vylučuje libovůli při aplikaci práva.

17. Rozhodnutí Ústavního soudu tedy představují závazná interpretační vodítka pro rozhodování ve skutkově a právně obdobných věcech, od nichž je sice možné se odklonit, to ovšem pouze ve výjimečných a racionálně odůvodněných případech. Judikatura Ústavního soudu přitom plně zavazuje (s výjimkou případu uvedeného v § 23 zákona o Ústavním soudu) rovněž samotný Ústavní soud, resp. jeho jednotlivé senáty.

18. Ústavní soud v nálezu ze dne 5. 3. 2025 sp. zn. IV. ÚS 1406/24 vydaném ve věci téže stěžovatelky jako zmocněnkyně jiných poškozených (sourozenců poškozené) upozornil, že § 12 odst. 4 advokátního tarifu se vztahuje na ty úkony, které zmocněnec při zastupování více poškozených učinil ve stejném časovém okamžiku vícekrát. To ale na druhou stranu znamená, že odměnu stěžovatelky takto nelze snížit o 20 %, pokud jde o samostatné úkony právní služby, výslovně poukázal na úkony v odlišných časových okamžicích. Uzavřel, že pokud je neústavní situace, kdy obecné soudy ustanovení advokátního tarifu svévolně nepoužijí, byť na věc přímo dopadá, neústavní musí být i opačná situace, tedy použití normy na věc, na kterou zjevně nedopadá [srov. přiměřeně náleze ze dne 29. 3. 2016 sp. zn. IV. ÚS 3085/15 (N 52/80 SbNU 635), bod 19].

19. Uvedené závěry Ústavního soudu, prostřednictvím nichž identifikoval pochybení ve vztahu k předchozím rozhodnutím vztahujícím se k plněním ve prospěch stěžovatelky jako zmocněnkyně poškozených, se uplatní i v nyní posuzované věci. Trestní soudy v nyní posuzované věci totiž opět neústavně použily § 12 odst. 4 advokátního tarifu na ty úkony, na které toto pravidlo nedopadá. V této souvislosti lze upozornit na odst. 12 nyní napadeného usnesení vrchního soudu, v němž vrchní soud výslovně uvádí, že přestože se právní úkon převzetí a příprava zastoupení nezletilé poškozené a uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy odehrály v jiném časovém okamžiku, než totožné úkony, jež stěžovatelka uplatnila za sourozence poškozené, považuje je za společné úkony ve smyslu § 12 odst. 4 advokátního tarifu. Tato úvaha je v přímém rozporu se závěry výše odkazovaného nálezu sp. zn. IV. ÚS 1406/24, jde o samostatné úkony a stěžovatelčinu odměnu nelze snížit o 20 %.

20. Dále Ústavní soud trestním soudům přímo neurčuje, jak mají rozhodnout a jakou výši odměny mají stěžovatelce přiznat. Musí však své rozhodnutí dostatečně odůvodnit, případně jasně reagovat na její argumentaci, přičemž jejich rozhodnutí musí být předvídatelná. To se v kontextu této věci týká zejména námitek stěžovatelky, že ve věci nezletilé poškozené vrchní soud aplikoval tarifní hodnotu pro určení odměny stěžovatelky podle § 10 odst. 5 advokátního tarifu, přitom ve věci sourozenců poškozené konstatoval, že pro adhezní řízení o nároku o náhradu nemajetkové újmy je třeba vycházet z § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu. Vrchní soud v napadeném usnesení nijak nevysvětlil, proč ve věci odměny jedné a téže stěžovatelky v jedné trestní věci postupoval takto nekonzistentně - pro výpočet odměny stěžovatelky za totožný nárok různých poškozených postupoval podle různých ustanovení advokátního tarifu. Ústavní soud se přitom v nálezu sp. zn. IV. ÚS 1406/24 nevyjádřil tak, že výpočet odměny stěžovatelky podle § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu je neústavní. Poukaz na to, že poškozená byla s nárokem neúspěšná, resp. byla odkázána na civilní řízení, nepostačuje a neodpovídá závěrům nálezu ze dne 5. 12. 2023 sp. zn. IV. ÚS 2137/23, podle něhož soudy mají pro účely určení odměny právních zástupců jako zmocněnců poškozených v trestním řízení vycházet u nároku na náhradu nemajetkové újmy z § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu. Ústavní soud nezpochybňuje, že soud při určení odměny zmocněnce hodnotí i účelnost úkonů či přiměřenost přiznané odměny. Případnou zjevnou nepřiměřenost výše náhrady nákladů v konkrétní trestní věci mohou ale soudy řešit i jinými cestami. Případná menší intenzita právní pomoci či neúčelnost úkonů zmocněnce poškozeného v trestním řízení - pokud obecný soud ve svém rozhodování takový závěr učiní - se může podle Ústavního soudu projevit spíše v rozsahu úkonů akceptovaných soudem pro účely určení odměny, resp. považovat je pro účely určení odměny za půlúkon.

21. Obecné soudy porušily ústavně zaručené právo stěžovatelky na řádný proces (čl. 36 odst. 1 Listiny). Ústavní soud proto její ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení vrchního soudu zrušil

[§ 82 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Ve zbytku Ústavní soud odmítl ústavní stížnost podle § 43 odst. 1 písm. d) zákona o Ústavním soudu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícím soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)